

מה הסיכוי שעד סוף החודש נראה תגובה איראנית?

מדען הנתונים האקטואר **רועי פולניצר** מציג את מניפת התסריטים האפשריים לתגובה האיראנית על חיסול מפקד כוח קודס בסוריה ולבנון ב-1 באפריל ומעניק משקל הסתברותי שונה להתפלגות התסריטים.

אחר הצהריים שוחחתי עם ידידה טובה שלי שמאוד לחוצה מהאפשרות של תגובה איראנית בשעות הקרובות. היא הייתה בטוחה שהתגובה תגיע כבר אתמול בצהריים (לפי מקורות יודעי דבר) ומשעה שהתגובה בוששה מלהגיע אתמול היא הייתה בטוחה שהערב התגובה תגיע. אז נתתי לה את הערכה שלי כאקטואר למצב והיא אמרה שאני חייב לפרסם את זה כדי שעוד אנשים יוכלו להנות מכל הטוב הזה.

בכתבה זו אנסה לנתח את מניפת התסריטים השונים ואנסה לתת להם הסתברויות סובייקטיביות על פי שיקול דעתי. חשוב לציין, אני אזרח ולא איש צבא, אני חשוף למידע פומבי בלבד, אין לי סיווג ביטחוני, לא עברתי מעולם תדריך ביטחוני, סירבתי לשרת ב-8200 ואני לא "אחד שיש לו חברים בצמרת". כך שהניתוח שלי, פשוט כמשמעו, אנליזה שלי.

אפתח ואומר שלעניות דעתי האיראנים חטפו מכה קשה מאוד ב-1 באפריל 2024 בחיסול של חסן מהדווי (מפקד כוח קודס בסוריה ובלבנון). הכוח האחראי לפעילות משמרות המהפכה האיראניים מחוץ לגבולות איראן. מכה זו, להערכתי, שקולה אפקטיבית מכל הבחינות המהותיות למכות שהאיראנים חטפו הן ב-3 בינואר 2020 בחיסול של קאסם סולימאני (מפקד כוח קודס, הכוח האחראי לפעילות משמרות המהפכה האיראניים מחוץ לגבולות איראן) והן ב-27 בנובמבר 2020 בחיסול של פרופ' מוחסן פחירי-זאדה (ראש תוכנית הגרעין האיראנית).

על החיסול של סולימאני האיראנים הגיבו בחומרה, בעוד שעל חיסול פחירי-זאדה לטעמי הם לא הגיבו באותה עוצמה. ברם, הרטוריקה שאותה אנו שומעים בשבוע האחרון מאיראן, היא רטוריקה שלדעתי אנו לא מורגלים בה: מאנשי כוח קודס, דרך רמטכ"ל צבא איראן מוחמד בקרי, עבור בנשיא אברהמים ראייסי וכלה במנהיגי העליון עליו ח'אימאני כולם מדברים על נקמה.

כאקטואר, אני רגיל להביט קדימה ולתת תחזיות לעתיד (פרדיקציות בלעז). אחת הטכניקות שבהן אני משתמש להערכת שווי תברות הזנק (start-up) שבפניהן מספר תרחישים עתידיים (כגון: חדלות פירעון, רכישה/מיזוג, הנפקה (IPO) או המשך התנהלות החברה הפרטית כ"עסק חי") היא שיטת שקלול תרחישים של מצבי טבע אפשריים PWERM- Probability-Weighted Expected Return Method). בצורתה הפשוטה כוללת השיטה את השלבים הבאים:

- קביעת שווי עתידי לחברה תחת כל אחד מהתרחישים העתידיים וכן את התאריך הרלוונטי להתרחשותם.
 - היוון שווי החברה העתידי בחזרה למועד ההערכה (קרי, להווה) על ידי שימוש בשיעור היוון המסוכן של החברה לשם קבלת שווי החברה הנוכחי תחת כל אחד מהתרחישים העתידיים
 - קביעת הסתברות להתממשות כל אחד מהתרחישים העתידיים.
 - הכפלת ההסתברות של כל תרחיש בשווי החברה הנוכחי תחת התרחיש הרלוונטי.
- הסבר מלא של השיטה חורג ממסגרת כתבה זו. המחשה ברורה של השימוש בה ניתן למצוא במאמרם של בכר ופולניצר (2019) **שבקישור**.

אז ישבתי לבנות מספר תרחישים אפשריים לתגובה האיראנית על חיסול חסן מהדווי:

תרחיש א': שאותו אני מכנה "מידה תמורת מידה" (או "שגרירות תחת שגרירות"), משמעו פגיעה בשגרירות ישראלית בחו"ל. הבעיה של האיראנים היא שפגיעה מעין זו יכולה לקרות אך ורק במדינה שלישית. ההערכה שלי היא שהאיראנים לא רוצים להסתבך עם מדינה שלישית, כפי שהם הסתבכו עם טורקיה ביוני 2022, עת המודיעין הטורקי ניהל מצוד בטורקיה אחרי חוליות חיסול של "משמרות המהפכה" האיראניים שניסו לחסל שם אנשי עסקים ותיירים ישראלים כנקמה על חיסולו של קולונל חסן ציאד חודאיי (סגן יחידה 840 ב"משמרות המהפכה"). יחד עם זאת, עדיין ישנן מדינות כמו אזרבייג'אן או ירדן שהאיראנים אולי ינסו לבצע פגיעה בשגרירות ישראלית שם.

תרחיש ב': שאותו אני מכנה "עוד מאותו הדבר", משמעו מטח משולב מתימן, עיראק וסוריה. אני סבור שמדובר בתרחיש שהאיראנים לא באמת שוקלים אותו ולו בשל העובדה שכל השלוחים שלהם במדינות אלו כבר יורים עליו חצי שנה ואנחנו לא מתרגשים מהם יותר מדי.

תרחיש ג': שאותו אני מכנה "עליית מדרגה בצפון", משמעו עליית מדרגה בתקיפות של חיזבאללה. כשם שצה"ל עלה מדרגה בתקיפותיו בצפון (שר הביטחון גלנט צוטט ב-15 בפברואר 2024 באומרו: "עלינו נגד חיזבאללה רק מדרגה אחת מתוך עשר"), כך גם חיזבאללה יכול לעלות מדרגה בתקיפותיו אותנו. כולנו מבינים שביחס ליכולותיו האדירות של חיזבאללה, הוא מצוי כרגע במדרגה נמוכה יחסית. ברם, חשוב לציין שסיראללה נזהר מאוד כבר חצי שנה שבירות לא תהפוך לעיי חורבות כמו עזה וח'יאן יונס. על כן להערכתי במידה והאיראנים יבקשו מנסראללה לעלות מדרגה מול ישראל הוא יענה להם משהו בסגנון: "לא תקפו אותי - תקפו אתכם. לא תקפו בלבנון - תקפו בסוריה. לא לבנונים נפגעו - איראנים נפגעו. כך שהנקמה צריכה להיות שלכם מאצלכם".

תרחיש ד': שאותו אני מכנה "מאיראן באהבה", משמעו שפעם הראשונה איראן תבצע מטח ישיר מאדמתה אל מדינת ישראל. יש לציין כי האיראנים הגיבו ישירות מאדמת איראן כבר מספר פעמים. פעם אחת, ב-8 בינואר 2020, אחרי חיסול סולימאני האיראנים ירו 15 טילים לעבר בסיס חיל האוויר האמריקאי בעין אל-אסד (וטיל נוסף לעבר בסיס באירביל). נסביר שבמסגרת מבצע "השהיד סולימאני" האיראנים ירו ישירות מאדמת איראן על בסיס אמריקאי בעיראק (כי חיסול סולימאני בוצע ע"י ארה"ב על אדמת עיראק). פעם שניה, ב-14 בספטמבר 2019, על רקע מעורבות הסעודים במלחמת האזרחים בתימן האיראנים ירו על מתקני הפקת הנפט בשדה אבקייק ושדה חיוריים של חברת עראמקו הסעודית. נסביר שבמסגרת "הספטמבר השחור" של סעודיה: האיראנים שיגרו מעין תמהיל של כתב"מים, טילי שיוט (ויש הטוענים שגם טילים בליסטיים). והפעם השלישית, ב-18 בינואר 2024, שבועיים אחרי הפיגוע שבוצע בבית הקברות בכרמאן (ביום השנה הרביעי למותו של סולימאני) שבו נהרגו 73 אנשים. נסביר שבמסגרת פעולת הגמול זו, האיראנים שיגרו מתקפות של טילים וכטב"מים חריגות משטחה לעבר יעדים של דאעש בשלוש מדינות סמוכות: פקיסטן, סוריה ועיראק.

חשוב להזכיר שפקיסטן היא בכל זאת מעצמה גרעינית וזה עדיין לא הרתיע את איראן מלבצע מטח ישיר מאיראן לפקיסטן.

תרחיש ה': שאותו אני מכנה "הבלגה אסטרטגית", משמעו הבלגה לפחות לעת עתה. ישנם קולות באיראן בשבוע האחרון שאומרים: "יש לנו סבלנות אסטרטגית - אנחנו יכולים להמתין עם הנקמה". האיראנים נהנים מכך שאנחנו בישראל מתוחים עד הקצה הן מבחינת הצבא שמעלה לשמיים מטוסים 24/7 ונמצא בכוננות שיא והן מבחינת החברה הישראלית שנמצאת כבר מעל לשבוע בפאניקה (קונים גנרטורים ושישיות מים כאילו אין מחר), כפי שמתגלה להם מהשידורים הבלתי פוסקים של התקשורת הישראלית. החשיבה האסטרטגית של האיראנים גורסת שבעת הזו ארה"ב וישראל מתרחקות זו מזו, דהיינו, ארה"ב מצויה כעת בעימות עם ישראל (כפי שמדווח כל העת בתקשורת הישראלית) כך שדווקא כעת ירי מאדמת איראן על ישראל עלול פעם אחת לקרב בין ארה"ב לישראל ופעם שניה להפסיק לאלתר את המחאות בישראל (שמסייעות דה-פקטו לאיראן) ובכך לקרב שוב בין חלקי החברה הישראלית ממש כפי שקרה מיד אחרי ה-7 באוקטובר. לפיכך, על פי החשיבה האסטרטגית של האיראנים יש לדחות כרגע את התגובה על חיסול חסן מהדווי, להבליג ופשוט להנות מהפאניקה של הדרג הצבאי והציבור הישראלי.

כעת עליי לתת משקל הסתברותי (סובייקטיבי) לכל תרחיש. אסכם כעת בטבלה את הסיכוי לדעתי לכל אחד מהתרחישים שמניתי עד כה.

הסתברות	שם התרחיש	תרחישים
5%	מידה כנגד מידה	א'
10%	עוד מאותו הדבר	ב'
10%	עליית מדרגה	ג'
5%	מאיראן באהבה	ד'
70%	הבלגה אסטרטגית	ה'
100%	אין ממה להיבהל	סה"כ משוקלל

אז כיצד מפרשים את הטבלה האקטוארית לעיל? להערכתי קיימת הסתברות של 70% להבלגה אסטרטגית, קרי, שלא נראה בזמן הקרוב (לפחות עד סוף החודש) תגובה כלשהי של האיראנים. במילים אחרות, אני סבור כי קיים סיכוי של 30% שדווקא נראה בזמן הקרוב תגובה כלשהי מצד האיראנים. בנוסף, אני חושב שישנה הסתברות של 10% למטח משולב מתימן, עיראק וסוריה והסתברות נוספת של 10% לעליית מדרגה בתקיפות של חיזבאללה. במילים אחרות, קיים סיכוי של 80% שהתגובה האיראנית לא תגיע דווקא מה- proxies של איראן במזה"ת. אני מאמין בסבלנות האיראנית, בקור הרוח של האיראנים, ביכולת שלהם לנהל סיכונים בצורה אנליטית ולבצע חשבון רווח והפסד בצורה קרה ושקולה. כל אלה הביאו אותי לחשוב שהתרחיש הסביר ביותר כרגע הוא דווקא הבלגה אסטרטגית ולכן הקצאתי לו הסתברות של 70%. חשוב להבין שגם אם מחר ייפול כאן טיל מאיראן חו"ח, אני עדיין לא אחשב למי שטעה, מאחר והקצאתי הסתברויות חיוביות לכל אחד מהתרחישים, כך שלא שללתי שום תרחיש. איך אדם אלביט? "הכל אפשרי מתחת לעוקם ההתפלגות". **לסיכום, לדעתי אין ממה להיבהל כי לא יקרה כלום. חבל שאנשים קנו סתם גנרטורים וששיות. לדעתי ראש אמ"ן רצה להציג את קיומו בעינינו ולאיתנו לנו שהוא עדיין רלוונטי. מה שלא נכון.**